4.3. Kâfir

Kâfir, sözlükte "örten" anlamına gelmektedir. Terim olarak ise İslam'ın temel prensiplerine inanmayan, Hz. Peygamber'in Yüce Allah'tan getirdiği kesin olan ve tevatür yoluyla bize kadar ulaşmış bulunan esaslardan (zaruratıdiniye) bir veya birkaçını yahut da tamamını inkâr eden kimseye denir. Mesela namaz ve tesettürün farz olduğunu inkar eden; içki, faiz ve rüşveti helal sayan; meleklerin ve cinlerin varlığını kabul etmeyen kimse kâfirdir.

Bir insan kâfir olarak ölürse ahiretteki yeri ebedî cehennemdir. Bu konudaki ayetlerde şöyle buyrulmuştur. **"(Ayetlerimizi) inkâr etmiş ve kâfir olarak ölmüşlere gelince, işte Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların lâneti onların üzerinedir. Onlar ebediyyen lânet içinde kalırlar. Artık ne azapları hafifletilir ne de onların yüzlerine bakılır."**[36] **''Ayetlerimizi yalanlayanlara ve onlara uymayı kibirlerine yediremeyenlere göklerin kapıları açılmaz. Onlar deve iğne deliğinden geçinceye kadar cennete giremezler. Biz suçluları işte böyle cezalandırırız.''**[37]

B BİLGİ KUTUSU

KÜFÜR ÇEŞİTLERİ

- ✓ Küfr-i inkârî: Allah'ı, peygamberleri ve onların Allah'tan alıp getirdikleri esasları kişinin kalbiyle tasdik, diliyle ikrar etmemesidir.
- ✓ Küfr-i cühûd: Kişinin bildiği hâlde iman etmemesi, inkârı tercih etmesidir.
- ✓ Küfr-i inâdî: Kişinin kalben Allah'ı bilip bazen diliyle de ikrar ettiği hâlde haset, şöhret ve makam düşkünlüğü, kavmiyetçilik gibi sebeplerle İslam'ı bir din olarak kabullenmemesidir.
- ✓ Küfr-i nifâk: Kişinin inanılması gereken hususları diliyle ikrar ettiği hâlde kalben tasdik etmemesidir.

(Mustafa Sinanoğlu, "Küfür" TDV İslam Ansiklopedisi, C 26, s. 536.)

31. Bakara suresi, 8. ayet.
32. Münafikun suresi, 3. ayet.
33. bk. Nisa suresi, 61, 142. ayet; Enfal suresi, 49. ayet; Tevbe suresi, 67. ayet; Bakara suresi, 8-20. ayetler; Maide suresi, 41, 50, 52-53. ayetler.
34. Tevbe suresi, 68. ayet.
35. Nisa suresi, 145. ayet.
36. Bakara suresi, 161-162. ayetler.
37. Araf suresi, 40. ayet

Allah Teala'nın ilahlığında, isim, sıfat ve fiillerinde, eşi, dengi ve ortağı bulunduğunu kabul eden; O'na *şirk* koşan kimse yani *müşrik* de kâfirin bir türüdür. Müşrikler Allah'ın (cc) varlığını inkâr etmezler. O'ndan başka ilah olduğunu kabul ederler. Allah'a (cc) isimleri, sıfatları, mutlak irade ve otoritesi, yarattığını yönetip idare etmesi gibi hususlarda ortak koşarlar.

N NOT EDELİM

Mümin veya Müslüman olan bir kimsenin sonradan inkâra sapması, dinden çıkması, kendi irade ve ifadesiyle İslam'dan ayrılmasına "irtidad" veya "ridde", irtidad eden kimseye de "mürted" denir. Bu kimse İslam dışında herhangi bir dine girebileceği gibi hiçbir dine bağlanmayıp tamamen tanrıtanımaz (ateist) da olabilir. Her hâlükârda kâfir olma durumu değişmez.

Kur'an-ı Kerim, şirki sadece Allah'ın (cc) yanında başka ilahlar tanımakla sınırlı görmemiştir. İlah olarak kabul edilmese de başka bir varlığı Allah'a (cc) denk görmek ve O'na eşit tutmak şirkin bir türüdür. Nitekim Allah Teala, Allah'ı (cc) bırakıp da başkasına tapan azgınların ve iblisin ordularının, cehennemde birbirleriyle tartışıp çekişirken "**Vallahi, biz gerçekten apaçık bir sapıklık içindeymişiz. Çünkü biz sizi âlemlerin Rabb'i ile eşit tutuyorduk.**"[38] diyeceklerini buyurur.

İman konusu içinde bilinmesi gereken konulardan birisi de tekfir konusudur. Müslüman olduğu bilinen bir kişiyi, inkâr veya şirk özelliği taşıyan inanç, söz veya davranışından ötürü kâfir saymaya tekfir adı verilir. Yani tekfir, başkaları tarafından bir şahsın küfrüne hükmedilmesi anlamına gelir.[39]

A ARAŞTIRALIM

"Ehlikıble tekfir edilemez." ilkesini araştırarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bir Müslümanın kâfir olduğuna hükmedilmesi onu pek ağır dünyevi sonuçlara, müeyyide ve mahrumiyetlere mahkûm etmek anlamına geldiğinden, tekfir konusunda çok titiz davranmak gerektiği açıktır. Müslüman olduğunu söyleyen bir kimsenin, bu dünyada mümin kabul edilerek İslam toplumundan dışlanmaması gerekir. Çünkü dünyada insanlar söz ve davranışlarına göre değerlendirilir. İçten inanıp inanmadığını tespit ise Allah'a (cc) mahsus olup ahirete ilişkin bir meseledir: **"... Size selam verene, dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek 'Sen mümin değilsin.' demeyin..."**[40] buyrularak bu duruma işaret edilir.

İslam âlimleri, kişiyi küfre düşürecek tüm sözleri ifade etmek üzere elfazıküfür (küfür ibareleri/lafızları) tabirini kullanmışlardır. Kur'an-ı Kerim'de doğrudan doğruya küfür ifadeleri olarak, "...**Meryem oğlu Mesîh Allah'tır...**",[41] "...**Allah üçün üçüncüsüdür."**,[42] "**Bu peygamber yalancı bir sihirbazdır...**",[43] "**Hayat ancak bu dünya hayatıdır, ölürüz ve yaşarız, bizi ancak zaman helak eder...**",[44] "...**Bu çürümüş kemikleri kim diriltir?**",[45] "**Kıyametin kopacağını sanmıyorum...**"[46] gibi sayılı örnekler yer alır. Ancak bunların yanında Allah'a (cc), meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe inanmayanlar, Allah'ın (cc) gönderdiği hükümleri uygulamayanlar, Allah'ın

38. Şuara suresi, 97-98. ayetler.
39. bk. Komisyon, TDV İlmihâli, "İman ve İbadetler", C 1, s. 79-80.
40. Nisa suresi, 94. ayet.
41. Maide suresi, 17. ayet.
42. Maide suresi, 73. ayet.
43. Sad suresi, 4. ayet.
44. Casiye suresi, 24. ayet.
45. Yasin suresi, 78. ayet.
46. Kehf suresi, 36. ayet.

(cc) ayetlerini yani Kur’an’ı inkâr edenler kâfir olarak adlandırılmıştır.[47] Hz. Peygamber de Allah’tan (cc) başkasının adına ant içenleri,[48] kâhinlere gidip verdikleri haberleri tasdik edenleri[49] ve küfre rıza gösterenleri[50] kâfir olarak nitelemiştir.

B BİLGİ KUTUSU

İslam âlimleri insanları küfre götürecek fiilleri ve davranışları ifade etmek üzere "ef’al-i küfür" tabirini kullanmışlardır. Bu türden fiillere örnek olarak puta tapmak, tapınmak amacıyla güneşe, aya, yıldızlara, ateşe veya herhangi bir şahsa secde etmek, haç takınmak, gayri müslimlerin kendilerine mahsus dinî kıyafetlerini giyinmek ve iman esaslarından birinin inkârını gerektirecek tarzda sihir yapmak, kehanette bulunmak fiillerini sıralamışlardır.

(Ahmet Saim Kılavuz, “Elfâz-ı Küfür”, TDV İslam Ansiklopedisi, C 11, s. 26-27.)

Dinen mükellef, aklı başında, büluğ çağına ermiş biri; aklı başındayken, tehdit ve zorlama olmadan, isteyerek küfrederse imandan çıkar. Ayrıca zaruratıdiniye kapsamına giren herhangi bir hususla alay etmek, hafife almak, küçümsemek... kişiyi küfre düşürürür. Allah Teala; kendisini, Hz. Muhammed'i (sav), geçmiş peygamberleri, Kur’an’la alay edenleri ve küçümseyenleri, münafıkların bu tavırlarını kınamıştır. Müminlere dinî değerleri alaya alanlardan uzak durmalarını emretmiştir. Böylelikle bu tür davranışların küfre götürdüğüne işaret etmiştir.[51]

Örneğin “Allah şunu bilmez.” demek, Hz. Peygamber'in sözlerinin anlamsız ve yalan olduğunu iddia etmek, Kur’an’ın sadece geri kalmış bir topluma indirildiğini öne sürmek, ibadet olduğunu bile bile Kabe’yi tavaf eden Müslümanlar için “Bu taşa ne diye tapıyorlar ki!” demek gibi söz ve davranışlar elfazıküfür kapsamındadır. Çünkü bunların tamamı ya doğrudan doğruya iman esası olan bir hususu inkâr etme ya da şeair-i diniyye kavramıyla ifade edilen ve dinen kutsal olan ilkeler, mekânlar, şahıslar, ibadetler gibi hususları hafife alma veya onlarla istihza etme anlamına gelmektedir.

A ARAŞTIRALIM

İslam âlimleri, kişiyi küfre düşürecek tüm söz ve ifadeler için elfazıküfür (küfür ibareleri/lafızları) tabirini kullanmışlardır.

Siz de çevrenizde buna örnek teşkil edecek kullanımlarla ilgili araştırma yapınız.

47. bk. Nisa suresi, 136, 150-151. ayetler; Maide suresi, 44. ayet; Ankebut suresi, 47. ayet.
48. Buhari, İman, 112.
49. İbn Mâce, Tahâret, 122.
50. Müslim, Fezâilü’s-sahâbe, 161.
51. bk. Maide suresi, 57. ayet; Tevbe suresi, 65-66. ayetler; Enam suresi, 10. ayet; Enbiya suresi , 41. ayet.

OKUMA PARÇASI

İMAN, İSLAM ve İHSAN

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنُ عُمَرَ قَالَ: حَدَّثَنِى أَبِى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ، إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعَرِ، لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ، وَقَالَ: "يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِى عَنِ الإِسْلَامِ"، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِىَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا"، قَالَ: "صَدَقْتَ"، قَالَ: فَعَجِبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ، قَالَ: "فَأَخْبِرْنِى عَنِ الإِيمَانِ"، قَالَ: "أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ"، قَالَ: "صَدَقْتَ"، قَالَ: "فَأَخْبِرْنِى عَنِ الإِحْسَانِ"، قَالَ: "أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ"، قَالَ: "فَأَخْبِرْنِى عَنِ السَّاعَةِ"، قَالَ: "مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ"، قَالَ: "فَأَخْبِرْنِى عَنْ أَمَارَتِهَا"، قَالَ: "أَنْ تَلِدَ الأَمَةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِى الْبُنْيَانِ"، قَالَ: ثُمَّ انْطَلَقَ فَلَبِثْتُ مَلِيًّا، ثُمَّ قَالَ لِى: "يَا عُمَرُ أَتَدْرِى مَنِ السَّائِلُ؟" قُلْتُ: "اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ"، قَالَ: "فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ

Abdullah b. Ömer anlatıyor:

Bana babam Ömer ibnü'l-Hattâb rivayet etti. Dedi ki:

Bir gün Resulullah'ın yanında bulunduğumuz bir sırada aniden yanımıza, elbisesi bembeyaz, saçı simsiyah bir zat çıkageldi. Üzerinde yolculuk eseri görülmüyor; bizden de kendisini kimse tanımıyordu. Doğruca Hz. Peygamber'in yanına oturdu ve dizlerini onun dizlerine dayadı. Ellerini de uylukları üzerine koydu ve:

"Yâ Muhammed! Bana İslam'ın ne olduğunu haber ver!" dedi. Resulullah:

"İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın Resul'ü olduğuna şehadet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, ramazan orucunu tutman ve yol (külfetini) karşılamaya gücün yeterse Beyt'i haccetmendir." buyurdu. O zat

"Doğru söyledin." dedi. Babam dedi ki:

"Biz buna hayret ettik. (Zira) hem soruyor hem de tasdik ediyordu."

Sonra "Bana imandan haber ver!" dedi. Resulullah:

"Allah'a, Allah'ın meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe inanman, bir de kadere, hayrına şerrine inanmandır." buyurdu.

O zat (yine):

"Doğru söyledin." dedi. (Bu sefer):

"Bana ihsandan haber ver!" dedi. Resulullah:

"Allah'a, O'nu görüyormuşsun gibi ibadet etmendir. Çünkü her ne kadar sen O'nu görmüyorsan da O seni muhakkak görür." buyurdu.

O zat:

"Bana kıyametten haber ver!" dedi. Resulullah:

"Bu konuda sorulan sorandan daha bilgili değildir." buyurdular.

"O hâlde, bari bana onun alametlerinden haber ver!" dedi. Peygamber:

"Cariyenin kendi sahibesini doğurması ve yalın ayak, çıplak, yoksul koyun çobanlarının bina yapmakta birbirleriyle yarış ettiklerini görmendir. Kıyametin vakti, Allah'tan başka kimsenin bilmediği şeylerden biridir." buyurdu. Babam dedi ki:

— Bundan sonra o zât gitti. Ben hayli bir müddet (bekledim) durdum. Nihayet Resulullah bana:

"Yâ Ömer! O sual soran zâtın kim olduğunu biliyor musun?" dedi.

"Allah ve Resul'ü bilir." dedim.

"Gerçekten o Cibrîl'di. Size dininizi öğretmeğe gelmiş." buyurdular.

(Hadisin çeşitli rivayetleri için bk. Buhari, İman, 37; Müslim, İman, 1; Tirmizi, İman, 4; Ebû Dâvûd, Sünnet, 16.)